

מכון הדר

MECHON HADAR

Praying on the Margins: Prayers of Protest

Rabbi Aviva Richman – richman@hadar.org

Executive Seminar 2017

I. Avraham: Stepping up

1. Bereishit 18:23

Avraham approached [God] and said: Will you even sweep away the righteous with the wicked?

1. בראשית יח:כג

ויגש אברהם, ויאמר: האף תספה, צדיק עם-רשע

2. Bereishit Rabbah Parashat Va-Yera 49:23

Avraham approached... R. Pinhas and R. Levi and R. Yohanan in the name of Menahem d'Galya: One who goes before the ark (to lead prayers) we do not say to him “Come and do” but rather “Come draw near,” “**come wage our war**,” “come perform the offering of the community.”

2. בראשית רבה פרשת וירא מט:כג

ויגש אברהם וגו'... ר' פינחס ור' לוי ור' יוחנן מש' מנחם דגליא זה שעובר לפני התיבה אין א' לו בוא ועשה אלא בוא וקרב בוא ועשה מלחמתינו בוא ועשה קרבן שלציבור.

II. Hannah: Speaking Up

3. 1 Shmuel 1:9-18

⁹So Hannah rose up after they had eaten in Shiloh, and after they had drunk—now Eli the priest sat upon his seat by the door-post of the temple of God;¹⁰ and she was in bitterness of soul--and prayed unto God, and wept sore.¹¹ And she vowed a vow, and said: ‘O God of Hosts, if You wilt indeed look on the affliction of Your handmaid, and remember me, and not forget Your handmaid, but wilt give unto Your handmaid a child then I will give him unto God all the days of his life, and there shall no razor come upon his head.’

3. שמואל א א:ט-יח

⁹ותקם חנה, אחרי אכלה בשלה ואחרי שתה; ועלי הכהן, ישב על-הכסא, על-מזוזה, היכל ה'.¹⁰ והיא, מרת נפש; ותתפלל על-ה', ובכה תבכה.¹¹ ותדר נדר ותאמר, ה' צבאות אם-ראה תראה בעני אמתך וזכרתני ולא-תשכח את-אמתך, ונתתה לאמתך, זרע אנשים--ונתתיו לה' כל-ימי חיי, ומונה לא-יעלה על-ראשי.¹² והיה כי הרבתי,

¹²And it came to pass, as she prayed long before God, that Eli watched her mouth. ¹³Now Hannah, she spoke in her heart; only her lips moved, but her voice could not be heard; therefore, Eli thought she had been drunken. ¹⁴And Eli said unto her: 'How long will you be drunken? Put away your wine.' ¹⁵And Hannah answered and said: 'No, my master, I am a woman of a sorrowful spirit; I have drunk neither wine nor strong drink, but I poured out my soul before God. ¹⁶Count not your handmaid for a wicked woman: for out of the abundance of my complaint and my vexation have I spoken.' ¹⁷Then Eli answered and said: 'Go in peace, and may the God of Israel grant your petition that you have asked of Him.' ¹⁸And she said: 'Let your servant find favor in your sight.' So the woman went her way, and did eat, and her countenance was no longer sad.

להתפלל לפני ה'; ועלי, שמר את-פיה.
¹³וחנה, היא מדברת על-לבה--רק
שפתיה נעות, וקולה לא ישמע; ויחשבה
עלי, שכרה. ¹⁴ויאמר אליה עלי,
עד-מתי תשתכרין; הסירי את-יגד,
מעליך. ¹⁵ונתען חנה ותאמר, לא אדני,
אשה קשת-רוח אנכי, ויין ושכר לא
שתיתי; ואשפך את-נפשי, לפני ה'. ¹⁶
אל-תמן, את-אמתך, לפני, בת-בלעל:
כי-מרב שיחי וכעסי, דברתי עד-הנה.
¹⁷וינען עלי ויאמר, לכי לשלום; ואלהי
ישראל, יתן את-שלתך, אשר שאלת,
מעמו. ¹⁸ותאמר, תמצא שפחתך חן
בעיניך; ותלך האשה לדרך ותיאכל,
ופניה לא-היו-לה עוד.

4. Talmud Bavli Berakhot 31a

R. Hamnuna said: How many great laws can be derived from the verses of Hannah! *And Hannah was speaking on her heart*—from here we learn that one who prays must direct his heart. *Only her lips were moving*—one must form the words with his lips. *Her voice couldn't be heard*—from here that it is forbidden to raise one's voice in his prayer...

4. תלמוד בבלי ברכות לא.

אמר רב המנונא: כמה הלכתא גברותא איכא למשמע מהני קראי דחנה: "וחנה היא מדברת על לבה" (שמואל א א:יג) - מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו. "רק שפתיה נעות" - מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו. "וקולה לא ישמע" - מכאן, שאסור להגביה קולו בתפלתו...

5. Talmud Bavli Berakhot 31b-32a

R. Eleazar also said: Hannah shot words [spoke insolently] toward heaven, as it says, And Hannah prayed "on" the Lord. This teaches that she spoke insolently toward heaven.

5. תלמוד בבלי ברכות לא-לב.

ואמר רבי אלעזר: חנה הטיחה דברים כלפי מעלה, שנאמר: ותתפלל על ה' - מלמד, שהטיחה דברים כלפי מעלה...

6. Talmud Bavli Berakhot 31b

I. *Eli said to her, 'How long will you be drunk...'* R. Elazar said: From here we learn that one who observes something inappropriate in his friend must rebuke him.

Hannah responded and said no my master—Ulla or R. Yose b'R. Hanina said: She said to him, "You are not a master in this matter, and God's spirit is not resting on you if you suspect me of this." Some say that this is what she said to him: You are not a master and God's presence and spirit is not with you for you judged me as guilty and not favorably. Didn't you know that I am a distressed woman?

Neither wine nor alcohol have I drunk—R. Elazar said: From here we learn that one who was mistakenly accused must make this known...

*Eli responded and said, "Go in peace"—R. Elazar said: From here that one who mistakenly accuses someone must make amends and furthermore must bless him as it says *May the God of Israel grant your request.**

II. *She vowed a vow and said: God of multitudes—R. Elazar said: From the day that the Holy Blessed One created the world there was no person who referred to the Holy Blessed One as Multitudes until Hannah came called him Multitudes. Hannah said before the Holy Blessed One, "Master of the Universe, of all the multitudes of multitudes that You created in your world is it so difficult in your eyes to give me one child? A parable—to what is this similar? To a king of flesh and blood*

6. תלמוד בבלי ברכות לא:

I. ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין וגו' – אמר רבי אלעזר: מכאן, לרואה בחברו דבר שאינו הגון צריך להוכיחו,

ותען חנה ותאמר לא אדני –
אמר עולא ואיתימא רבי יוסי ברבי חנינא,
אמרה ליה: לא אדון אתה בדבר זה, ולא
רוח הקודש שורה עליך, שאתה חושדני
בדבר זה. איכא דאמרי, הכי אמרה ליה:
לא אדון אתה, לאו איכא שכינה ורוח
הקודש גבך, שדנתני לכף חובה ולא דנתני
לכף זכות, מי לא ידעת דאשה קשת רוח
אנכי?

ויין ושכר לא שתיתי – אמר רבי אלעזר:
מכאן, לנחשד בדבר שאין בו שצריך
להודיעו...

ויען עלי ויאמר לכי לשלום – אמר רבי
אלעזר: מכאן, לחושד את חברו בדבר
שאין בו שצריך לפייסו; ולא עוד, אלא
שצריך לברכו, שנאמר: ואלקי ישראל יתן
את שלתך

II. ותדר נדר ותאמר ה' צבאות, אמר רבי
אלעזר: מיום שברא הקדוש ברוך הוא את
עולמו, לא היה אדם שקראו להקדוש ברוך
הוא צבאות עד שבאתה חנה וקראתו
צבאות; אמרה חנה לפני הקדוש ברוך
הוא: רבונו של עולם, מכל צבאי צבאות
שבראת בעולמך קשה בעיניך שתתן לי בן
אחד? משל למה הדבר דומה – למלך בשר

who made a feast for his servants. One poor person came and stood at the doorway. He said to them: Give me one slice of bread! They didn't pay attention to him. He pushed through and came to the king. He said to him: My master the king, of the whole feast that you made is it so hard in your eyes to give me one slice of bread?

ודם שעשה סעודה לעבדיו, בא עני אחד
ועמד על הפתח, אמר להם: תנו לי פרוסה
אחת! ולא השגיחו עליו; דחק ונכנס אצל
המלך. אמר לו: אדוני המלך, מכל סעודה
שעשית קשה בעיניך ליתן לי פרוסה
אחת?